

สารบัญ

เล่มที่ 1

หน้า

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

วัตถุประสงค์	2
1. ความนำ	3
2. ความหมายและองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ	3
3. ลักษณะของการกำหนดนโยบายสาธารณะ	6
4. ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างนโยบายสาธารณะ กับแผนและโครงการ	11
5. วิธีการศึกษานโยบายสาธารณะ	11
6. องค์ประกอบในการวิเคราะห์นโยบาย	12
7. กระบวนการหรือขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย	14
8. ค่านิยม และจริยธรรมกับการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ	15
คำถามเพื่อการอภิปราย	19
เชิงอรรถ	20

บทที่ 2 หลักการและกระบวนการประเมินผล (Evaluation) นโยบายสาธารณะ

วัตถุประสงค์	22
1. ความนำ	24
2. ลักษณะสำคัญของการประเมินผล	24
2.1 การประเมินผลนโยบาย	24
2.2 การติดตาม (Monitoring) และการประเมินผล	25
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเมินผลนโยบาย แผน และโครงการ	25
2.4 การประเมินผล (Evaluation) กับการวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) และการวิจัยชนิดอื่นๆ	26

	หน้า
3. วัตถุประสงค์และความสำคัญของการติดตาม และการประเมินนโยบาย	32
4. ขั้นตอนหรือวงจรในการประเมินนโยบาย	33
5. การกำหนดหรือวิเคราะห์ปัญหา เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของนโยบายและหรือแผนและโครงการ	36
5.1 ปัญหา (Problems)	36
5.2 เป้าประสงค์ (Goals)	38
5.3 วัตถุประสงค์ (Purpose)	39
6. เกณฑ์ (Criteria) ในการประเมิน	40
1. ประสิทธิภาพ (Effectiveness)	40
2. ประสิทธิภาพ (Efficiency)	43
3. ความเพียงพอ	47
4. ความเป็นธรรม (Equity)	51
5. การตอบสนองความต้องการ (Responsiveness)	52
6. ความเหมาะสม (Appropriate)	52
7. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)	52
8. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	53
7. ปัญหาในการติดตามและประเมินผลนโยบายสาธารณะ	53
7.1 ปัญหาจากผู้กำหนดนโยบาย	53
7.2 ปัญหาความไม่แน่ชัดของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย	53
7.3 ปัญหาด้านระบบข้อมูลข่าวสาร	53
7.4 ปัญหาเรื่องระยะเวลา	53
8. การพัฒนานโยบาย	54
9. การยุตินโยบาย	54

	หน้า
1 ไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย	54
2 มีการเปลี่ยนคณะรัฐบาล หรือผู้กำหนดนโยบาย	54
3 หมดภารกิจที่ต้องปฏิบัติแล้ว	54
คำถามเพื่อวัดความเข้าใจ	55
เชิงอรรถ	56

บทที่ 3 ประเภท (Types) หรือแนวทาง (Approaches) และวิธีการ (Technics)

วัตถุประสงค์	60
1. ประเภท (Types) หรือแนวทาง (Approaches)	
การติดตามและประเมินผลนโยบาย	61
1.1 การประเมินผลแบบเทียม (Pseudo Evaluation)	61
1.1.1 การทำบัญชีระบบสังคม	62
1.1.2 การทดลองทางด้านสังคม	62
1.1.3 การตรวจสอบทางสังคม	63
1.1.4 การวิจัยสะสมทางสังคม	63
1.2 การประเมินผลแบบเป็นทางการ (Formal Evaluation)	64
1.2.1 การประเมินผลแบบพัฒนาการ (Development Evaluation)	65
1.2.2 การประเมินผลกระบวนการย้อนหลัง (Retrospective process Evaluation)	65
1.2.3 การประเมินแบบทดลอง (Experimental Evaluation)	66
1.2.4 การประเมินผลลัพธ์ย้อนหลัง (Restrospective Outcome Evaluation)	66

	หน้า
1.3 การประเมินผลเชิงตัดสินใจ	66
1.3.1 การประเมินคุณสมบัติที่ประเมินได้ (Evaluability Assesment)	67
1.3.2 การวิเคราะห์อรรถประโยชน์หลายคุณสมบัติ (Multiattribute Utility Analysis)	67
2. วิธีการ (Technics)ของการประเมินผลนโยบาย	68
2.1 การวิเคราะห์อนุกรมเวลา	69
2.2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบไม่ต่อเนื่อง (Regression Discontinuity Analysis)	72
2.3 การใช้ทฤษฎีระบบในการติดตามและประเมินผลนโยบาย	78
คำถามเพื่อการอภิปราย	82
เชิงอรรถ	83

บทที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์	86
1. ความนำ	88
2. ความหมายและประเภทของข้อมูล	88
2.1 ความหมาย	88
2.2 ประเภทของข้อมูล	88
1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)	88
2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	88
3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	89
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร	90

	หน้า
4.1 ชนิดของเอกสาร	90
4.2 การค้นหาเอกสารในห้องสมุด	92
4.3 การประเมินคุณค่าของเอกสาร	92
4.4 ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร	93
4.5 สรุปการเก็บข้อมูลจากเอกสาร	94
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต	95
5.1 ลักษณะของการเก็บรวบรวมข้อมูล	95
5.2 ขั้นตอนของการสังเกต	95
5.3 วิธีการสังเกต	96
5.3.1 โดยการเข้าไปร่วมเป็นสมาชิก (Participant Observation)	96
5.3.2 โดยไม่ได้เข้าไปร่วมเป็นสมาชิก(Non-participant Observation)	96
5.4 วิธีการสังเกต	97
5.4.1 แบบมีเค้าโครงแน่นอน	97
5.4.2 แบบไม่มีเค้าโครงแน่นอน	97
5.5 หลักการสังเกต	97
5.6 ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของการสังเกต	98
5.7 สรุปการเก็บข้อมูลจากการสังเกต	99
6. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์	100
6.1 ลักษณะสำคัญของการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์	100
6.2 วิธีการสัมภาษณ์	100
6.2.1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน	100
6.2.2 โดยไม่ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน	100
1) การสัมภาษณ์แบบเจาะจง	100

	หน้า
2) การสัมภาษณ์แบบลึก	100
3) การสัมภาษณ์แบบกลอนสด	101
6.3 ทฤษฎีของฟรอยด์ในการจำแนกพฤติกรรมมนุษย์	101
6.4 ลำดับขั้นของการสัมภาษณ์	101
6.5 หลักทั่วไปของการสัมภาษณ์	102
6.5.1 การเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์	103
6.5.2 การดำเนินการสัมภาษณ์	103
1) ขั้นเริ่มต้นการสัมภาษณ์	103
2) ขั้นสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์	105
3) การปิดการสัมภาษณ์	107
6.5.3 การจดบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์	108
6.6 วิธีการเลือกผู้สัมภาษณ์	108
6.7 ปัญหาในการสัมภาษณ์ และแนวทางแก้ไข	109
6.8 ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบของการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์	111
6.8.1 ข้อได้เปรียบ	111
6.8.2 ข้อเสียเปรียบ	111
6.9 สรุป	112
7. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม	113
7.1 ความน่า	113
7.2 ลักษณะสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม	113
7.3 ชนิดของคำถาม	113

	หน้า
7.3.1 แบ่งตามเนื้อหา	113
7.3.2 แบ่งตามรูปแบบของคำถาม	114
7.4 ขั้นตอนในการจัดทำแบบสอบถาม	116
7.5 คำแนะนำในการจัดทำแบบสอบถาม	117
7.6 วิธีการส่งแบบสอบถาม พร้อมทั้งข้อได้เปรียบและเสียเปรียบ	118
7.6.1 การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์	118
7.6.2 การนำแบบสอบถามไปให้ผู้ตอบ	119
7.7 ตัวอย่างแบบสอบถาม	119
8. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบ	128
8.1 ประเภทของแบบทดสอบ	128
8.1.1 ถูตามสมรรถภาพของการวัด	128
8.1.2 ถูตามจุดมุ่งหมายของการสร้าง	128
8.1.3 ถูตามลักษณะปฏิบัติ หรือลักษณะการตอบ	129
8.1.4 ถูตามคาบเวลาที่กำหนดให้ตอบ	129
8.1.5 ถูตามประโยชน์ของการนำไปใช้	129
8.2 รูปร่างของแบบสอบถาม	129
8.3 ลักษณะของแบบสอบถามที่ดี	130
9. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้เครื่องมือวัดประเภทต่างๆ	131
10. สรุป เรื่องการเก็บรวบรวมข้อมูล	132
คำถามเพื่อการอภิปราย	133
เชิงอรรถ	134

	หน้า
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพรรณนา	
วัตถุประสงค์	136
1. ลักษณะทั่วไปของการวิเคราะห์ข้อมูล	138
2. ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล	139
2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ใช้สถิติ	139
2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ	140
3. ระดับของการวัดข้อมูล (Level of Measurement) และการใช้สถิติ	140
3.1 มาตรการแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale)	141
3.2 มาตรการแบบอันดับ (Ordinal of Ranking Scale)	142
3.3 มาตรการแบบช่วงหรืออันตรภาค (Interval Scale)	144
3.4 มาตรการอัตราส่วน (Ratio Scale)	145
4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา	146
4.1 อัตราส่วน (Ratio)	146
4.2 อัตรา (Rate)	146
4.3 สัดส่วน (Proportion)	147
4.4 อัตราส่วนร้อย (Percentage) หรือ ร้อยละ	147
4.5 การวัดแนวโน้มเข้าสู่ศูนย์กลาง (Central Tendency)	149
4.5.1 ฐานนิยม (Mode)	150
4.5.2 มัธยฐาน (Median)	152
4.5.3 ค่าเฉลี่ย (Mean or Average)	155
4.5.4 เปรียบเทียบการหาค่ากลาง โดยใช้ฐานนิยม มัธยฐาน และค่าเฉลี่ย	161

	หน้า
4.5.5 ข้อควรพิจารณาในการเลือกใช้ ฐานนิยม มัธยฐาน และค่าเฉลี่ย	163
4.6 การวัดการกระจาย (Measure of Dispersion) หรือ ความแปรผัน (Variation) ของข้อมูล	165
4.6.1 ความนำ	165
4.6.2 พิสัย (Range)	167
4.6.3 ส่วนเบี่ยงเบนมัธยฐาน (Median Deviation)	168
4.6.4 ส่วนเบี่ยงเบนเฉลี่ย (Mean Deviation)	170
4.6.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	172
1) ในกรณีข้อมูลไม่มีการแจกแจงความถี่	172
2) ในกรณีที่มีการแจกแจงความถี่	174
3) ในกรณีที่มีการแจกแจงความถี่ และรวมกลุ่มข้อมูล	177
4.6.6 การหาค่าความเบ้ของการกระจาย	180
5. ตัวอย่างการนำเอาสถิติพรรณนามาใช้ในการวิจัยประเมินผลนโยบาย	185
กิจกรรมในการเรียน	190
เชิงอรรถ	191
บทที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติอนุมาน.	
วัตถุประสงค์	194
1. การทดสอบสมมุติฐาน	195
1.1 ความนำ	195
1.2 ความหมาย และประเภทของสมมุติฐานทางสถิติ	195
1.2.1 สมมุติฐานหลัก	195

	หน้า
1.2.2 สมมุติฐานทางเลือก	196
1.3 ความคลาดเคลื่อนจากการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ	197
1.4 ค่าระดับนัยสำคัญ และลักษณะของการทดสอบสมมุติฐาน	199
1.5 ประเภทของสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน	201
2. การทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ไคสแควร์ (Chi-square)	203
2.1 ความนำ	203
2.2 สูตรทั่วไปของไคสแควร์	203
2.3 การใช้ไคสแควร์ในกรณีตัวแปรตัวเดียวหรือข้อมูลมิติเดียว	204
2.4 การใช้ไคสแควร์ในกรณีตัวแปรสองตัวหรือข้อมูลสองมิติ	208
2.4.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	208
2.4.2 ข้อตกลงเบื้องต้น	208
2.4.3 ตัวอย่างการทดสอบสมมุติฐานด้วยไคสแควร์	210
2.4.4 การทดสอบในกรณีตาราง 2X2 หรือ $df=1$	219
2.4.5 ข้อจำกัดของไคสแควร์	223
3. ตัวอย่างจากการนำเอาไคสแควร์มาวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยประเมินผลนโยบาย	224
4. สรุป	226
แบบทดสอบ	228
เชิงอรรถ	229
 บทที่ 7 กรณีศึกษา การประเมินผลนโยบาย 	
วัตถุประสงค์	232
เรื่องที่ 1 การประเมินผลนโยบายการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค	233

	หน้า
ส่วนที่ 1	หลักการ เหตุผล วิธีการประเมิน และคณะผู้ประเมิน 234
ส่วนที่ 2	ตัวอย่างการรายงานผลการประเมินในเรื่องที่สำคัญบางเรื่อง 259
ส่วนที่ 3	สรุปรายงานผลการประเมิน 280
ส่วนที่ 4	สรุปการวิจารณ์ของผู้วิจารณ์ 282
เรื่องที่ 2	การประเมินผลนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแผน
	ภาคที่ 7 ที่มีต่อประชาชนต่างท้องถิ่น และอาชีพ 285
ส่วนที่ 1	ปัญหา จุดมุ่งหมาย สมมติฐาน และระเบียบวิธีในการวิจัย 286
ส่วนที่ 2	สรุปผลการวิจัย 315
ส่วนที่ 3	สรุปรวมการวิเคราะห์และวิจารณ์การวิจัยเรื่องนี้ โดยผู้วิจารณ์ 327
คำถามเพื่อการอภิปราย	329
บรรณานุกรม	331

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2-1	ตัวอย่างแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าประสงค์ระดับต่าง ๆ	38
ตารางที่ 2-2	ตัวอย่างแสดงความเชื่อมโยงระหว่างเป้าประสงค์ระดับต่าง ๆ	38
ตารางที่ 2-3	เกณฑ์ในการประเมินความเพียงพอ 4 ประเภท	49
ตารางที่ 3-1	แสดงดัชนีทางด้านสังคมที่นำมาติดตามและประเมินนโยบาย ทางด้านต่าง ๆ	62
ตารางที่ 3-2	แสดงการประเมินผลแบบเป็นทางการ 4 แบบโดยพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาในการประเมินนโยบายกับการ ควบคุมการปฏิบัติตามนโยบาย	65
ตารางที่ 3-3	แสดงแนวทางหรือประเภทต่างๆ และวิธีในการประเมินนโยบาย	68
ตารางที่ 3-4	การกระจายของเมืองจำแนกตามคะแนนดัชนีของอากาศเป็นพิษ	73
ตารางที่ 3-5	การวิเคราะห์การทอดอยแบบไม่ต่อเนื่องของกลุ่มทดลอง 10 เมือง	75
ตารางที่ 3-6	การวิเคราะห์การทอดอยแบบไม่ต่อเนื่องของกลุ่มควบคุม 10 เมือง	76
ตารางที่ 3-7	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำตามนโยบาย ผลตามมา ของนโยบาย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ ของนโยบาย ในนโยบายสามด้าน	81
ตารางที่ 5-1	แสดงค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ประโยชน์จาก โครงการของครัวเรือน	187
ตารางที่ 5-2	แสดงค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อความพอใจของครัวเรือน	188
ตารางที่ 5-3	แสดงค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตของครัวเรือน	189
ตารางที่ 6-1	แสดงการกระจายของการลาของข้าราชการในแต่ละวันของสัปดาห์	204
ตารางที่ 6-2	แสดงการคำนวณหาค่าไคสแควร์	205
ตารางที่ 6-3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบภาวะผู้นำระดับ หัวหน้าฝ่าย	210
ตารางที่ 6-4	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับตำแหน่งกับรูปแบบภาวะผู้นำ	214
ตารางที่ 6-5	แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ และความเห็นในการยอมรับ นโยบาย และตัวบุคคลในคณะรัฐบาล	219

	หน้า
ตารางที่ 6-6 ความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนกับ เพศของนักศึกษา	225
ตารางที่ 6-7 ความสัมพันธ์ระหว่างการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในวิชาการ	226

สารบัญภาพ

			หน้า
ภาพที่	1-1	แสดงองค์ประกอบของการวิเคราะห์นโยบาย	11
ภาพที่	1-2	แสดงขั้นตอนของกระบวนการนโยบาย	11
ภาพที่	2-1	วงจรของการประเมินนโยบาย	34
ภาพที่	2-2	แสดงวงจรของกระบวนการวิจัยประมวลผล	35
ภาพที่	2-3	แสดงวงจรของการประเมินผล	36
ภาพที่	3-1	จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถยนต์ในมลรัฐคอนเนตทิคัตในปีก่อนและหลังที่มีการนำเอานโยบายควบคุมความเร็วของรถยนต์มาปฏิบัติ	70
ภาพที่	3-2	เส้นกราฟอนุกรมเวลาแสดงจำนวนผู้เสียชีวิตก่อนและหลังการใช้นโยบายการควบคุมความเร็วมาปฏิบัติ	71
ภาพที่	3-3	กราฟแสดงเส้นการถดถอยแบบไม่ต่อเนื่องของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	77
ภาพที่	3-4	แสดงองค์ประกอบของทฤษฎีระบบ	78
ภาพที่	5-1	แสดงการกระจายของข้อมูลในรูปร่างต่าง ๆ	166
ภาพที่	5-2	แสดงการกระจายของข้อมูลลักษณะรูประฆังที่มีลักษณะสมมาตร	184
ภาพที่	5-3	แสดงการกระจายของข้อมูลที่มีลักษณะความเบ้ไปทางซ้าย	184
ภาพที่	5-4	แสดงการกระจายของข้อมูลในลักษณะเบ้ไปทางขวา	184
ภาพที่	6-1	แสดงการเปรียบเทียบบริเวณวิกฤตของการทดสอบแบบหางเดียวและแบบสองหาง	200
ภาพที่	6-2	แสดงการกระจายของไคสแควร์ที่มีระดับของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) แตกต่างกัน	209
ภาพที่	6-3	แสดงการเปรียบเทียบค่าไคสแควร์ จากการคำนวณกับค่า P	217
ภาพที่	6-4	แสดงการวิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ เมื่อ $P > \alpha$ (P มากกว่า α)	218
ภาพที่	6-5	แสดงการวิเคราะห์ด้วยไคสแควร์ เมื่อ $P < \alpha$ (P น้อยกว่า α)	218